

เทศน์โปรดคุณแพพาง วรณะกุล ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

อุบายวิธีดับกิเลสและเรื่องกรรม

โลกนี้แม้จะรุ่มร้อนเพียงไรก็ตาม ยังมีศาสนาเป็นเครื่องเยียวยา อย่างน้อยมีศาสนาเป็นเครื่องเยียวยา ก็ยังมีทางบรรเทาทุกข์ไปได้พอสมควร เช่นเดียวกับโรคแม้จะมีความรุนแรงเพียงไร แต่ถ้ามียาเครื่องเยียวยารักษาอยู่บ้างแล้วก็ยังพอทำเนาได้ ไม่เหมือนปล่อยให้ไปไปตามอัตรของโรคที่มีมากน้อยโดยไม่มียาไปเกี่ยวข้องเลย

จิตใจของโลก ถ้ามีแต่เรื่องของกิเลสกองทุกข์ล้วน ๆ เป็นเจ้าอำนาจบงการอยู่ภายในใจนั้น โลกไม่ว่าชาติชั้นวรรณะใด จะหาความสุขสบายไม่ได้เลย เพราะไม่มีเครื่องบรรเทา คือศาสนา

คำว่า “ศาสนา” ก็คือคำสั่งสอนที่กลมกลืนด้วยเหตุผลนั่นเอง รวมแล้วเรียกว่า “ศาสนธรรม” เมื่อแยกออกพูดเฉพาะคำว่า “ศาสนา” ก็เหมือนกับว่าเป็นอีกอันหนึ่ง และเป็นอีกอันหนึ่งแตกแขนงออกไป ความจริงคำว่า “ศาสนา” ถ้าพูดตามหลักความจริงแล้ว ก็คือเหตุกับผลบวกกันเข้านั้นแลเรียกว่า “ศาสนา” การเชื่อต่อเหตุต่อผลนั้นคือไม่ฝืน ไม่ปิ่นเกลียวต่อเหตุต่อผลที่ถูกต้องแล้ว และปฏิบัติดำเนินไปตามนั้น โลกจะพอมีทางเบาบางจากความทุกข์ความลำบากทั้งภายนอกภายใน

จำพวกไม่มีศาสนาเข้าเคลือบแฝงเลยนั้น ใครจะอยู่ในสถานที่ใดก็ตาม ไม่ว่าจะมีความรู้สูงต่ำฐานะเพียงไร จะหาความสุขความสบาย พอปลงจิตปลงใจลงชั่วระยะเวลาไม่ได้เลย เพราะไม่มีที่ปลง เราจะปลงลงที่ไหน? ที่ไหนก็มีแต่เรื่องของกิเลสอันเป็นไฟทั้งกอง คือมีแต่เรื่องความอยาก มีแต่เรื่องความต้องการไม่มีประมาณ อยากให้เป็นไปตามใจหวัง ความอยากนั้น ๆ ก็ผลิตทุกข์ขึ้นมาเผาตัวเอง สิ่งที่ต้องการกลับไม่เจอ แต่กลับไปเจอแต่สิ่งที่ไม่ต้องการโดยมาก เพราะอำนาจของกิเลสพาสัตว์โลกให้เป็นเช่นนั้น

ถ้าอำนาจของเหตุผลหรือธรรมพาให้เป็นไป แม้จะทุกข์จะลำบากบ้างในการฝืนกิเลส โดยทำลงไปตามเหตุตามผล แต่เวลาปรากฏผลขึ้นมาก็เป็นความสุขความสบาย พอมีทางผ่อนคลายความทุกข์ลงได้บ้าง เพราะฉะนั้นศาสนาจึงเป็นธรรมจำเป็นอย่างยิ่งต่อจิตใจของโลก เฉพาะอย่างยิ่งคือมนุษย์เรา ซึ่งเป็นผู้มีความฉลาดเหนือสัตว์ทั้งหลาย ควรจะมี

“ศาสนธรรม” เป็นสมบัติประดับและคุ้มครองใจกายวาจา และความประพฤติในแง่ต่าง ๆ จะเป็นที่ยามตาเห็นใจทั้งส่วนย่อยส่วนใหญ่ไม่มีประมาณ

คำว่า “ศาสนา” นั้น เป็นแขนงหนึ่งที่ย่อออกมาจากธรรมล้วน ๆ คือออกจากธรรม “ที่ประเสริฐ” เป็นของอัครจริย แยกออกมาเป็นคำสอนโดยทาง “สมมุติ” เป็นแขนง ๆ ว่า “ให้ทำอย่างนั้น อย่าทำอย่างนี้” เป็นต้น ให้เราดำเนินตาม ไม่ฝ่าฝืนปิ่นเกลียวกับธรรม อันเป็นแนวทางถูกต้องตั้งมาอยู่แล้ว แม้จะยากลำบากในการดำเนินตามเพียงไร เมื่อเชื่อต่อเหตุต่อผลแล้ว อุตสาหะพยายามฝืนทำลงไป การฝืนทำลงไปนั้นคือการฝืนกิเลสที่เป็น “ข้าศึก” ต่อธรรม อันเป็นการฝืนทำในสิ่งที่ตนต้องการ อันเป็นเรื่องของ “ธรรม” มีใจเป็นผู้บงการ ผลที่พึงได้รับก็ย่อมเป็นความร่มเย็นเป็นสุข

ยกตัวอย่างเช่น เราคิดอะไรวันนี้จนเกิดความว้าวุ่นซุ่นมัวไปหมด ใจทั้งดวงกลายเป็นไฟทั้งกอง เฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ไม่ชอบใจ สิ่งที่ขัดใจมาก จิตจะไปยุ่งอยู่กับสิ่งที่ขัดใจมากไม่พอใจมากนั้นแหละ ทั้งวันทั้งคืนยืนเดินนั่งนอนไม่ยอมปล่อยวาง ถือเป็นการมัวเมาแทนคำปริกรรมภาวนา แล้วผลจะมีความสุขขึ้นมาได้อย่างไร มันก็ต้องเป็นไฟขึ้นมาเป็นลำดับ ๆ เพราะเรื่องนั้นพาให้เป็น “ไฟ” และความคิดในเรื่องนั้นพาให้เป็นไฟ ผลจะปรากฏขึ้นมาเป็น “น้ำ” ได้อย่างไร มันก็ต้องเป็นไฟอยู่โดยดี ชินคิดมากเพียงไรก็ยิ่งจะทำลายจิตใจของเราเพียงนั้น สุดท้ายจนกินไม่ได้นอนไม่หลับ แทบไม่มีสติหรือไม่มีสติยับยั้ง จนเป็นบ้าไปเลยก็มีไม่น้อย เพราะเรื่องและความคิดทำลาย

สิ่งที่ทำลายเหล่านี้คืออะไร? ก็คือเรื่องของกิเลส ไม่ใช่เรื่องของธรรม ฉะนั้นการฝืนไม่คิดในอารมณ์ไม่ดีนั้น ๆ ด้วยการหักห้ามความคิดปรุงของใจด้วยสติ สกัดกั้นด้วยปัญญา แม้จะลำบาก ผลที่ปรากฏก็คือความสงบยอมเป็นที่หวังได้ หรือพอมีสติขึ้นมาพิจารณาใคร่ครวญถึงทางที่ถูกต้องที่ควร สิ่งดีชั่วในสิ่งที่คิดนั้น ในเรื่องที่เราคิดนั้นว่า ทำไมจึงต้องคิด ก็ทราบแล้วว่าไม่ดีคิดไปทำไม แล้วหาทางแก้ไขเพื่อความดีไม่ได้หรือ? นั่นเรื่องของเหตุผลเป็นอย่างนั้น การคิดมาทั้งหมดนั้นก็พอเห็นโทษของมันแล้ว เพราะทุกข์เป็นประจักษ์ พยานอยู่ภายในใจ มีความรู้ร้อนเป็นกำลัง นี่คือผลของความคิดในสิ่งนั้น ๆ ที่เป็นของไม่ดี ถ้าจะฝืนคิดมากยิ่งกว่านี้แล้วจะเป็นอย่างไร ขนาดที่คิดนี้ความทุกข์ก็แสดงให้เห็นชัดเจนอย่างนี้แล้ว ถ้าจะคิดเพิ่มยิ่งกว่านี้ ความทุกข์จะไม่มากกว่านี้จนท่วมหัวใจไปละหรือ แล้วจะทนแบกหาม “มหันตทุกข์” ได้อย่างไร?

ถ้าฝืนคิดมาก ทุกข์ต้องเพิ่มมากกว่านี้เป็นลำดับ เมื่อมากกว่านี้แล้วเราจะมีกำลังวังชามาจากไหน พอต้านทานแบกหามความทุกข์ที่ผลิตขึ้นทุกกระยะ จากความคิดในสิ่งที่ไม่พอใจนั้น ๆ เราจะฝืนคิด ยังจะฝืนกอบโกยทุกข์เหล่านั้นเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ยิ่งขึ้นกว่านี้อยู่หรือ? เพียงเท่านี้จิตก็ได้สติ พอได้สติจิตก็เริ่มสงบและยังยั้งตัวได้ และพยายามปล่อยวางความคิดเช่นนั้นโดยทางเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะให้จิตผละออกจากสิ่งนั้นและระงับความคิดนั้น ๆ ได้ ผลที่จะปรากฏดังที่เคยเป็นมาแล้วก็จะระงับ เพราะความคิดอันร้อนอันเป็นสาเหตุของมันระงับตัวลง การระงับตัวลงได้แห่งความคิดนั้น เพราะความมีสติยับยั้ง นี้ก็พอเป็นสักขีพยานอันหนึ่งแล้วว่า เท่าที่เราฝืนคิดในสิ่งนั้นมาด้วยสติ และใคร่ครวญด้วยปัญญา มีผลปรากฏขึ้นมาอย่างนี้ คือปรากฏเป็นความสงบเย็นขึ้นมา ที่นี้ทุกข์ก็ระงับดับไป

แม้จะลำบากในการฝืน ในการบังคับจิตใจ ก็จงคิดหาอุบายปลดเปลื้องตนเช่นนั้น อันความลำบากนั้นเราก็มอมรับว่าลำบาก แต่ลำบากในทางที่ถูก ที่นี้ผลที่ปรากฏขึ้นมาก็เป็นความสุขและเป็นความดี เรื่องก็ไม่ยุ่งเหยิงวุ่นวายต่อไป ทุกข์ก็ไม่เพิ่มขึ้นมาอีก เราก็คงผ่อนคลายตัวได้ หรือมีเวลาปลงวาง “ถ่านเพลิง” คือความทุกข์ร้อนบนหัวใจลงได้ นี้เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่เราจะนำมาพิจารณา เกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ถูกต้องดังงามทั้งหลาย

เช่น เขาดูเขาด่า เขาติฉินนินทาว่าอย่างนั้น ๆ คำติฉินนินทาเขาก็ผ่านปากเขาไปแล้ว ผ่านความรู้สึกของเขาไปแล้ว ตั้งแต่วันไหนเดือนไหนไม่ทราบ เราเพิ่งทราบในขณะที่เวลานั้นก็เป็นความไม่พอใจขึ้นมา ไอ้ลมปากเขาก็หายไปแล้วตั้งที่ปีกี่เดือนไม่ทราบ เพียงแต่ลมปากใหม่ขึ้นมาว่า “เขาว่าให้คุณอย่างนั้น ๆ” เช่น “นาย ก นาง ข.ว่าให้คุณอย่างนั้น ๆ ไม่ดีอย่างนั้น ๆ” นี้เป็นลมปากครั้งที่ ๒ เราก็มืดเอาอันนั้นมาเป็น “ไฟ” เผาตัวขึ้นมาอย่างลม ๆ แล้ง ๆ โดยไม่มีเหตุผลอะไรเลย นี้เป็นความสำคัญผิดของเรา ถ้าเขาไม่เล่าให้ฟัง เราก็คงธรรมด้าธรรมดา ทั้ง ๆ ที่เรื่องนั้นเขาได้พูดไปแล้ว ถ้าเขาได้เคยตำหนิติฉินนินทาเรา เขาก็ตำหนิไปแล้ว ผ่านไปแล้ว เราก็มองไม่เห็นมีความรู้สึกอย่างไร เพราะจิตใจไม่กระเพื่อมออกมารับสิ่งเหล่านั้น จิตเป็นปกติ ผลก็ไม่แสดงขึ้นมาในทางความทุกข์ความร้อนใด ๆ ทั้งสิ้น

เมื่อเป็นผู้มีสติอยู่ภายในตัว พอเขาพูดขึ้นมาเช่นนั้น ก็ทราบทันทีว่าสิ่งนั้นไม่ดี เราจะไปคว่ำเอามายึดถือให้สกปรกและหนักหน่วงถ่วงใจเราทำไม ของสกปรกเราก็มทราบแล้ว แม้แต่เดินไปตามถนนหนทางไปเจอสิ่งสกปรก เรายังหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล ไม่กล้าสัมผัสถูกต้อง แม้แต่ฝ่าเท้าก็ไม่แตะต้องเลยเพราะทราบแล้วว่าของไม่ดี ถ้าขึ้นแตะต้องก็จะต้องเปื้อน

เประอะไปหมต เราทราบแล้วว่าสิ่งเหล่านี้สักรปรก แล้วทำไมเราชอบไปคลุกคลี ชอบไปยุ่ง ชอบไปนำมาคิดมาวุ่นวายตัวเอง จนให้เกิดผลขึ้นมาเป็นความสกรปรกไปทั้งจิต กลายเป็นไฟทั้งดวง ไม่สมควรเลย

เราคิดอย่างนี้ เราระงับความคิดและอารมณ์นั้นได้ พอจะคิดขึ้นในขณะที่ใดสติเราก็ตันและรู้ทันที แล้วปล่อยไปได้ ไม่ยึดมาเป็นอารมณ์เผลอนใจอยู่นาน ที่กล่าวมาแล้วนี้ทั้งหมด เป็นหลักธรรมวิธีป้องกันตัวในวิธีรักษาตัว

เมื่อเราใช้วิธีนี้เป็น “ยาประจำบ้าน” ประจำตัวทุกอิริยาบถ ใจก็ปกติไม่ค่อยจะเป็นภัยแก่ตัวเองจากสิ่งที่มาสัมผัสทั้งหลาย จะมาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย แม้ในทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจโดยเฉพาะ ที่ไปคิดในเรื่องอดีตที่ไม่ดีไม่งามต่าง ๆ มารบกวนเจ้าของก็ตาม หรืออะไร ๆ มาสัมผัสก็สลัดได้ทันที เพราะสติปัญญาอยู่กับใจ นำมาใช้เมื่อไรก็เกิดประโยชน์เมื่อนั้น นอกจากจะปล่อยให้สิ่งเหล่านั้นเข้ามาเหยียบย่ำทำลายเสียโดยไม่คำนึงถึงเครื่องป้องกันคือสติปัญญาเลย เราถึงยอมรับทุกข์

แต่ถ้ายอมรับทุกข์ตามหลักความจริงที่ตนโง่ ตนประมาทแล้ว ก็ไม่ต้องบ่นกัน แต่เนื่ก็บ่นกันทั่วโลกดินแดน เพราะอะไรเล่าถึงบ่น? เพราะไม่อยากทุกข์ เมื่อไม่อยากทุกข์ก็คิดทำไมเล่า ในสิ่งที่จะเป็นทุกข์ฝืนคิดทำไม ก็เพราะความไม่รู้ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เมื่อเป็นเช่นนั้นจะเอาอะไรมาให้อู่เท่าถึงการณ์? ก็ต้องเอาสติปัญญามาใช้ก็ทันกับเหตุการณ์ ไม่เสียไปหมดทั้งตัว ยังพออื้อแย่งไว้ได้บ้างในชั้นเริ่มแรกแห่งการฝึกหัด ต่อไปก็ทันเหตุการณ์ทุกกรณี ดีชนะได้ทุกวิถีทาง

วิธีปฏิบัติต่อตัวเองด้วยหลักศาสนาต้องปฏิบัติอย่างนี้ โลกถ้าต่างคนต่างมีเหตุผล เป็นเครื่องดำเนิน ไม่ว่ากิจการภายนอก ไม่ว่ากิจการภายใน อันใดที่จะเป็นภัยต่อตนและส่วนรวม ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างเข้าใจ ต่างคนต่างละเว้นไม่ฝ่าฝืนคือต้านทานภัยทำกัน ซึ่งเป็นการช่วยกันทำลายตนและส่วนรวมให้เสียไป

อันใดที่เป็นคุณประโยชน์แก่ตนและส่วนรวมแล้ว พยายามคิดทำในสิ่งนั้น ๆ โลกก็มีความเจริญรุ่งเรือง อยู่ด้วยกันมากน้อยก็มีความผาสุกเย็นใจไปทั่วหน้ากัน เพราะมีหลักศาสนาเป็นเครื่องพาดำเนิน ย่อมยังบุคคลให้เป็นไปเพื่อความสงบสุข ด้วยการปฏิบัติถูกต้องตามหลักเหตุผล อันเป็นหลักสากลที่พาโลกให้เจริญ

ดังนั้นเรื่องศาสนาจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการอยู่ด้วยกัน นี่หมายถึงปัจจุบันที่อยู่ด้วยกัน แม้ปัจจุบันจิตและตัวเราเองก็มีความร่มเย็นเป็นสุข ไม่เดือดร้อนวุ่นวายแผ่กระจายออกไปสู่ส่วนรวม ต่างคนต่างก็มีความรู้สึกเช่นนั้น โลกก็มีความผาสุก เมื่อหมาย

ถึงอนาคตข้างหน้าของจิต จิตที่มีเหตุมีผลเป็นหลักยึด มีธรรมอยู่ภายในใจแล้ว จะหาความเดือดร้อนจากที่ไหน มาจากโลกใด เพราะจิตเป็นผู้ผลิตขึ้นเอง เมื่อจิตไม่ผลิต จิตมีธรรมมีธรรมเป็นเครื่องป้องกันรักษาตนเองอยู่แล้ว ไปโลกไหนก็ไปเถอะ ไม่มีความทุกข์ร้อนที่จะไปทำลายจิตใจของผู้มันได้เลย

พูดตามหลักธรรมแล้ว จิตที่มีคุณงามความดีประจำใจ ย่อมจะไม่ไปเกิดในสถานที่ จะได้รับความทุกข์ความทรมาน เพราะ “กรรมประเภทนั้น” ไม่มีจะผลักไสไปได้ มีแต่ความดีคือกุศลกรรม เป็นเครื่องพุงจูงไปสู่สถานที่ดี คดีที่งามโดยลำดับ ๆ เท่านั้น อนาคตก็เป็นอย่างนี้แล

ผู้ปฏิบัติธรรม ผู้มีธรรมในใจ ผิดกับบุคคลที่ไม่มีธรรมเป็นไหน ๆ แม้แต่อยู่ในโลกเดียวกัน เป็นรูปร่างเหมือนกันก็ตาม แต่ความรู้ความเห็น ความคิด การกระทำต่าง ๆ นั้น มีความผิดกันอยู่โดยลำดับ ผลที่จะพึงได้รับจะได้เหมือนกันย่อมเป็นไปไม่ได้ ต้องมีความแตกต่างกันอยู่เช่นนี้เป็นธรรมดาตั้งแต่ไหนแต่ไรมา

ฉะนั้น พระพุทธเจ้า จึงทรงสอนว่า “กมฺมํ สตุเต วิภชตี ยทิทํ หินฺนปฺปณฺนิตํ กรรม เป็นเครื่องจำแนกสัตว์ทั้งหลาย ให้มีความประณีตเลวทรามต่างกัน” ไม่นอกเหนือไปจากกรรม กรรมจึงเป็นเรื่องใหญ่โตที่สุดของสัตว์โลก ทำไมจึงใหญ่โต? เพราะเราต่างคนต่างเป็นผู้ผลิตกรรมขึ้นมาโดยลำดับด้วยกัน แม้จะไม่คิดว่าตนสร้างกรรมก็ตาม ผลดีชั่วก็เกิดจากกรรมคือการกระทำทุกอย่าง จะหักห้ามไม่ได้เมื่อยังทำกรรมอยู่

คำว่า “กรรม” คืออะไร? แปลว่าการกระทำ เป็นกลาง ๆ คิดด้วยใจเรียกว่า “มโนกรรม” พูดด้วยวาจา เรียกว่า “วจีกรรม” ทำด้วยกาย เรียกว่า “กายกรรม” ในกรรม ๓ ประเภทนี้ เราเป็นผู้ผลิตผู้สร้างอยู่ตลอดเวลา แล้วจะปิดกั้นผลไม่ให้ปรากฏดีชั่วขึ้นมาได้อย่างไร เมื่อการผลิตมีดีมีชั่วประจำตนอยู่ ธรรมชาติที่เราผลิตขึ้นมาแล้ว เป็นเจ้าอำนาจสำหรับปกครองจิตใจ สนับสนุนหรือจะบังคับจิตใจให้ไปเกิดและอยู่ในสถานที่ใด คดีใดก็ได้ จะนอกเหนือไปจากผลแห่งกรรมที่เรียกว่า “วิบาก” ซึ่งตนกระทำแล้วนี้ไปไม่ได้ ไม่มีสิ่งใดมีอำนาจยิ่งไปกว่าผลแห่งกรรมที่ตนทำนี้ จะเป็นเครื่องประคับประคอง หรือเป็นเครื่องกดขี่บังคับตนในวาระต่อไป

หลักศาสนาท่านสอนอย่างนี้ ท่านไม่ให้เชื่อที่อื่นยิ่งไปกว่าความเคลื่อนไหวดีชั่วทางกายวาจาใจที่เรียกว่า “กรรม” นี้เป็นหลักประกันตัวอยู่ที่นี้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทำลายตัวและส่งเสริมตัวก็คืออันนี้เท่านั้น ไม่มีอะไรมาทำลายและส่งเสริมได้

การคิด การพูด การกระทำ ในทางที่ไม่ดี คือการทำลายตัวเอง การคิด การพูด การกระทำในทางที่ดี คือการส่งเสริม บำรุงตนเอง การประกันตนเอง ไม่ให้ตกไปในทางไม่พึงปรารถนาก็มีอยู่ใน “หลักกรรม” นี้เท่านั้น ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่านี้ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ควรกลัวสิ่งโน้นกลัวสิ่งนี้โดยหาเหตุผลไม่ได้ จะกลายเป็นกระต่ายตื่นตูมทั้งที่ถือพุทธ อันเป็นองค์พยานแห่งความฉลาดแหลมคม

สิ่งที่น่ากลัวที่สุดก็คือ ความคิด การพูด การกระทำ ที่เป็นภัยแก่ตนเอง ไม่ว่าจะในแง่ใดพึงทราบว่ “นี่แลคือตัวพิษตัวภัยซึ่งกำลังแสดงออกกับกาย วาจา ใจของเรา ของท่านอยู่เวลานี้” ถ้าไม่ยอมรู้สึกตัวแก้ไขใหม่เสีย อันนี้แหละจะเป็นตัวพิษภัยที่ร้ายกาจที่สุดให้โทษแก่เราไม่เพียงแต่ปัจจุบันนี้ ยังจะเป็นไปในอนาคต จนหมดฤทธิ์หมดอำนาจของ “กรรม” ที่ทำไว้นี้แล้ว ทุกข์ภัยต่าง ๆ จึงจะหมดไปได้

ผู้เชื่อศาสนาจึงต้องเชื่อ “หลักกรรมกับวิบากแห่งกรรม” คือผลพึงติดตามมาโดยลำดับ เราทุกคนมีใครนอกเหนือไปจากการทำกรรมได้? ไม่มี ต้องทำด้วยกันทุกคน คนมีศาสนาหรือไม่มีศาสนาก็ทำ “กรรม” กันทั้งสิ้น เพราะเป็นหลักธรรมชาติแห่งการกระทำ ซึ่งมีประจำตนอยู่แล้ว และถูกต้องตามหลักของศาสนาที่ท่านสอนไว้แล้ว กรรมมีอยู่กับทุกคน นอกจากจะเชื่อหรือไม่เชื่อเท่านั้น ซึ่งก็ไม่มีทางเลือกกรรมนั้นได้ ทั้งกรรมทั้งผลแห่งกรรมไม่มีทางลบล้างได้ ต้องเป็นกรรมและเป็นผลดีชั่วไปทุกภพทุกชาติ ไม่มีอันใดนอกเหนือไปจาก “กรรม” และ “วิบากแห่งกรรม” ซึ่งเกิดจากการทำดีทำชั่วของตัวเอง จึงไม่ควรกลัวเรื่องสุมสี่สุมห้าอันหาเหตุผลไม่ได้ ถ้ากลัวนรกก็กลัวบ่อนรกที่กำลังสร้างอยู่เวลานี้ ซึ่งอยู่ภายในจิตใจเป็นต้นเหตุสำคัญ นี้แหละ “บ่อนรก”

สาเหตุที่จะทำให้ไฟนรกเผาก็อยู่ที่ใจนี้ ให้รู้สึกตัวและมีสติจดจ่อ มีปัญญาพิจารณาแก้ไขเครื่องมือของตนที่กำลังคิดผิด และผลิตยาพิษหรือผลิตคุณธรรมขึ้นมาภายในใจ ให้เลือกเฟ้นตรงนี้ และทำตามความเลือกเฟ้นด้วยดีแล้ว จะไม่มีอะไรเป็นพิษเป็นภัยแก่สัตว์โลกมีเราเป็นต้นเลย

นี้แหละศาสนาจำเป็นหรือไม่จำเป็น? ให้คิดที่ตรงนี้ ผู้ที่สอนก็คือผู้ที่รู้เรื่องของกรรม รู้เรื่องผลของกรรมด้วยดีแล้วไม่มีที่แย้ง คือพระพุทธเจ้า ทรงทราบทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งกรรมของพระองค์และกรรมของสัตว์โลก ทั้งผลแห่งกรรมของพระองค์และผลแห่งกรรมของสัตว์โลกทั่วไตรโลกธาตุ ไม่มีใครสามารถอาจเอื้อมที่จะรู้ได้เห็นได้อย่างพระพุทธ

เจ้า จึงทรงประกาศความจริงนี้ออกมาเป็น “ศาสนธรรม” ให้เราทั้งหลายได้ยินได้ฟัง ได้ประพฤติปฏิบัติตามโดยไม่มีอะไรผิด

ถ้าไม่ฝืนศาสนธรรมที่ท่านสอนไว้เสียอย่างเดียว โดยการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ผลจึงปั่นเกลียวกันกับความต้องการ กลายเป็นความไม่สมหวังหรือเป็นความทุกข์ขึ้นมา หลักใหญ่อยู่ที่ตรงนี้

โลกมีเราเป็นต้น ถ้ามีศาสนาอยู่ภายในใจ แม้จะมีทุกข์มากน้อยก็พอมิที่ปลงที่วางได้ เหมือนกับโรคที่มียาระงับ ไม่ปล่อยให้ไปตามกำลังหรืออำนาจของโรคโดยถ่ายเดียว ย่อมพอมิทางหายได้

การสร้างความดีไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ไม่เป็นสิ่งที่น่าเอือมระอา ไม่เป็นสิ่งที่น่าเกลียด ไม่เป็นสิ่งที่น่าอึดหนาระอาใจ เพราะสิ่งทั้งหลายที่เป็นความสุขความสมหวังทั้งมวล เกิดขึ้นจากการสร้างความดีเท่านั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากอะไร สร้างเท่าไรมีเท่าไรขึ้นชื่อว่าความดีแล้วไม่เพ้อ ไม่เหมือนสิ่งภายนอกซึ่งมีทางเพ้อได้ ถ้ามีมากเข้าจริง ๆ แต่คนดีมีมากเท่าไรไม่เพ้อ ความดีมีมากเท่าไรไม่มีเพ้อ ดีเท่าไรยิ่งมีความอบอุ่นแน่นหนามั่นคงภายในใจ ยิ่งมีความดีงามต่อกันจำนวนมากเท่าไรยิ่งอบอุ่นไปหมด ไม่มีคำว่า “เพ้อ”

ผิดกับสิ่งต่าง ๆ ที่มีการเพ้อได้ เช่น “เงินเพ้อ” “คนเพ้อ” เราเคยได้เห็นไหม? เราเคยได้ยินแต่ “เงินเพ้อ” สิ่งของมีมากจนล้นตลาดก็เพ้อ ขายไม่ได้ราคา ต้องขายลดราคาลงไปตามลำดับ ๆ ที่นี้ “มนุษย์เพ้อ” เราเคยได้ยินไหม?

เวลานี้มนุษย์กำลังเพ้อจะหาราค่าราคาไม่ได้แล้วเพราะมีมากต่อมาก ใครก็จะเอาแต่ตัวรอดว่าเป็นยอดดี แล้วสร้างความทุกข์ให้ผู้อื่นมากมายเพื่อความสุขของตัวเอง มีเท่าไรเวลานี้ มีมากมายทีเดียวที่มีความเห็นแก่ตัวมาก เห็นแก่ได้มาก โลภมาก เพราะกิเลสตัณหามั่นเจริญขึ้นโดยลำดับ สิ่งที่ทำให้มันเจริญขึ้นโดยลำดับก็เพราะได้รับการส่งเสริมเลี้ยงดูอย่างเหลือเฟือจน “เพ้อ” ซึ่งเวลานี้กำลังมีมาก นิยมกันมาก มีเต็มอยู่ทุกแห่งทุกหน ซึ่งแต่ก่อนเราก็ไม่เคยเห็น ไอ้สิ่งส่งเสริมให้กิเลสตัณหากระฉิบแสดงตัวขึ้นเป็นเปลวเหมือนฟืนเหมือนไฟ ทุกวันนี้ได้เห็นกันแล้ว

แต่โลกก็ยินดีจะว้ายังไง ? ทุกข์เท่าไรก็ไม่เห็นโทษของมัน ยังถือว่าสิ่งนั้นดีสิ่งนี้ดี ถือว่าดีอยู่เรื่อย ๆ จนกระทั่งจะไม่มีสติตั้งเลยแทบจะเป็นบ้า ก็ยังว่าดีอยู่เรื่อยไป แล้วจะมีทางแก้กันที่ตรงไหน? เมื่อยังมีความยินดีในความเป็นบ้าอยู่เช่นนั้นแล้ว มันจะมีสติตั้งเป็นคนดีได้อย่างไร? นี่แหละ “มนุษย์เพ้อ” ดูเอา เพ้อจนจะเป็นบ้ากันทั่วดินแดนทั้งเขา

ทั้งเรา เมื่อจิตใจที่เพ้ออย่างนี้แล้วมันก็ทำให้มนุษย์เพ้อด้วย ก่อนที่มนุษย์จะเพ้อ จิตใจต้องเพ้อเสียก่อน คือจิตใจไม่มีคุณค่า จิตใจไม่มีราคา ถูกสิ่งสกปรกโสมมซึ่งรกรุงรังเข้าไปทับถมคลุกเคล้าเสียหมด หุ้มห่อหมด จนมองหา “ตัวจริง” คือจิตไม่เจอ แล้วคุณค่าของจิตดวงนี้จะมีมาจากที่ไหน

เมื่อมีแต่ของเพ้อ ๆ เต็มหัวใจอย่างนี้ เวลาแสดงออกทางกายวาจาภิรียมารยาทก็เป็น “มนุษย์เพ้อ” เพ้อไปตาม ๆ กันหมด แล้วคุณค่าของมนุษย์นั้นจะมีได้ที่ไหน? เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว โลกนี้มันน่าดูน่าชมและน่าอยู่ที่ตรงไหน ? ถ้าไม่อยู่กับมนุษย์ที่ทำให้ตัวให้ตีมีคุณค่าสำหรับตัว มันก็มีเท่านั้น ถ้ามนุษย์เราทำให้เพ้อแล้วจะไม่มีโลกอยู่แน่นอน แล้วจะไปตำหนิใคร ก็มนุษย์เป็นผู้ทำให้เพ้อเสียเอง ใครไม่เห็นก็ดูเอา พุดย่อ ๆ แต่เพียงเท่านี้ก็พอจะทราบได้ว่ามนุษย์เพ้อเป็นอย่างไร

เราไม่ไปตำหนิคนอื่น เราก็คือเพ้อ ถ้าที่ไหนไม่ดีสำหรับเรา เราก็คือเพ้อเหมือนกัน นี่เราเอาหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาทดสอบ ทดสอบพวกเรากำลังเพ้อ ๆ อยู่เวลานี้แหละ ให้พยายามแก้สิ่งที่เพ้อออก สิ่งที่เพ้อนั่นแหละคือสิ่งที่ทำลายคุณสมบัติของเรา คุณค่าของมนุษย์เรา พยายามแก้ตรงนี้ที่กำลังเพ้อนี้ ให้กลับเป็นความดีขึ้นมา

อ้าว ร่นเข้ามาหานักปฏิบัติเรา ความซี้เกียจนั่นแหละคือความเพ้อ แก้มันออก ความซี้เกียจ ความอ่อนแอ มันพาให้เราเพ้อ จงชะล้างมันออกไป ให้มีความเข้มแข็ง มีความอุตสาหะพยายามเข้ามาแทนที่ ด้วยความเชื่อบุญเชื่อกรรม เชื่อพระพุทธเจ้า

อ้าว เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เรื่องความเกิดกับความตายนั่นมันเป็นของคู่กันอยู่เสมอ จะแยกมันออกจากกันไปไหน เพราะเราเกิดมาด้วยความตาย เราไม่ได้ตายมาด้วยความเกิด เมื่อเกิดแล้วมันต้องมีตาย ถ้าแก้ไขได้แล้ว ตายแล้วไม่ต้องเกิดอีก เพราะฉะนั้นจึงว่าเกิดมาด้วยความตาย ไม่ใช่ตายมาด้วยความเกิดนะ

ดังพระพุทธเจ้าทั้งหลายและสาวกทั้งหลายท่านตายแล้วท่านไม่เกิดอีก ผู้บริสุทธิ์แล้วตายแล้วไม่ต้องกลับมาเกิดอีก แต่เกิดแล้วกับความตายจะต้องตายเป็นคู่กัน พระพุทธเจ้าก็ต้องตายที่เรียกว่า “ปรินิพพาน” ความจริงคือธาตุขันธ์สลายเช่นเดียวกับโลกทั่ว ๆ ไปนั่นเอง เพราะต้นเหตุมันมีอยู่แล้ว จะไปลบผลมันไม่ได้ ผลคือเกิดขึ้นมาแล้ว ความตายจะต้องมีเป็นธรรมดา นี่ต้นเหตุคือความเกิดขึ้นมา ผลคือความตาย จะแยกกันไม่ได้ มันต้องมีเป็นคู่กันเสมอ นี่แหละคู่แห่งความเกิดตายของโลกที่มีกิเลสฝังเชื้ออยู่ภายในใจ เป็นอย่างนี้

เราสู้เพื่อชัยชนะ จิตไม่ตาย แต่จิตถูกจองจำทำเชืง ยุ่งกันไปวนกันมาจนเป็น “นักโทษ” ทั้งดวง หาทักหาเกณฑ์ไม่ได้ เพียงแต่ฝึกซ้อมดัดแปลงตัวเองออกจากสิ่งที่สกปรกรกรุงรัง ก็ยังแยกไม่ได้ เพราะความอ่อนแอ แม้สติปัญญาที่อยู่ก็ไม่ผลิตขึ้นมาเพื่อแก้ต้น การแก้ต้นแก้ด้วยสติ แก้ด้วยปัญญา แก้ด้วยศรัทธาความเพียร พระพุทธเจ้าเคยแก้อย่างนี้มาแล้วก่อนจะได้ผลและนำธรรมมาสั่งสอนโลก พอได้ลื้มตามองเห็นบุญเห็นบาบบ้างตามกำลัง

ส่วนเราเอาอะไรมาแก้ เอาความขี้เกียจมาแก้ก็เพิ่มเข้าไปอีก เพิ่มโทษเข้าไปเรื่อย ๆ ติดโทษประมาณเท่านี้ปีเท่านี้ปี แทนที่จะได้ออก กลับเพิ่มโทษขึ้นมาเรื่อย ๆ มันก็ไม่ได้ ออกจากคุกจากตารางสักที เลยตายอยู่ในเรือนจำ นี่ดีแล้วหรือ?

“เรือนจำ” ในที่นี้หมายถึง “วัฏจักร” คือความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของโลก เกิดตาย อันฉาบทาไปด้วยความทุกข์ทรมาน ซึ่งได้แก่พวกเราเอง แล้วเราจะเอาอะไรมาแก้? เอาความอ่อนแอมาแก้มันก็จม เพิ่มโทษเข้าอีก ต้องเอาความเข้มแข็งความขยันหมั่นเพียร ความอุตสาหะพยายาม สติปัญญา ศรัทธา ความเพียร เร่งลงไป เอา ตายก็ตาย โลกนี้มีความเกิดความตายเท่านั้นไม่มีใครจะนอกเหนือกว่ากัน สิ่งที่จะนอกเหนือ คือสติปัญญา ศรัทธา ความเพียรของเรา ที่จะนำตัวเราให้หลุดพ้นไปได้ในระยะใดก็ตาม ได้ชื่อว่าเราได้ชัยชนะเป็นพัก ๆ ไป นี่แหละที่จะทำให้เรามีคุณค่า เอาตรงนี้ ชนะกันตรงนี้ ซึ่งเป็นความชนะเลิศเหนือกิเลสสมมุติทั้งปวง

ชนะอะไรก็เคยชนะมาแล้ว แต่ชนะตัวเองคือชนะกิเลสของตัวเอง ยังไม่เคยเลย เอา เอาให้ชนะให้ได้เป็นพัก ๆ ไป จนกระทั่งชนะไปโดยสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดเหลือมันแหละ การชนะอะไรหรือผู้อื่นใดคุณด้วยล้าน ยังไม่จัดว่าชนะเลิศประเสริฐเหมือนชนะกิเลสของตนคนเดียว การชนะกิเลสภายในใจของตนเพียงคนเดียวเท่านั้น ผู้นั้นแลเป็นผู้ประเสริฐสุดในโลก

นั่นฟังซิ ชนะสิ่งอื่นไม่มีอะไรประเสริฐเลย นอกจากจะเพิ่มโทษเพิ่มกรรมเพิ่มเวรให้ยุ่งเหยิงติดต่อก่อแขนง เกี้ยวโยงกันเป็นลูกโซ่ไปไม่มีทางสิ้นสุดลงได้เท่านั้น แต่การชนะกิเลสของตนด้วยสติปัญญาศรัทธาความเพียรนี้ เป็นผู้ประเสริฐ ไม่ต้องกลับมาแพ้อีกแล้ว มีหนทางเดียวเท่านั้น ตาย ตายเฉพาะหนเดียว เฉพาะอัตภาพที่มีอยู่นี้ อันเป็นต้นเหตุที่จะให้ตายอยู่เท่านั้น นอกนั้นไม่ต้องมาก่อกำเนิดเกิดเที่ยวหาจับจองป่าช้าที่ไหนอีก เราเคยจับจองป่าช้ามานานแล้ว เรื่องป่าช้านี้มันควรจะเบื่อกันเสียที เกิดที่ไหนก็จองที่นั่นแหละ

สัตว์โลกทุกตัวสัตว์มีแต่ “นักจองป่าช้า” กันทั้งนั้น เกิดแล้วต้องตาย ตายแล้วเอาป่าช้าที่ไหน? ก็เอาตัวของเราเองเป็นป่าช้า มันมีด้วยกันทุกคน เราทำไมจะขยันจองนักจองป่าช้ามันดีหรือ? คนและสัตว์ทนต์ทุกซจนถึงตายไป ไม่เข็ดไม่หลาบที่ตรงนี้จะไปเข็ดหลาบที่ตรงไหน? อะไรมาให้ทุกซให้ภัยแก่เรา ถ้าไม่ใช่เรื่องของการเกิดและการตายเท่านั้นเป็นทุกซเป็นภัย ในระหว่างทางก็เป็นทุกซในธาตุในชั้น ความหิวโหยโรยแรง ความทุกข์ร้อนต่าง ๆ มันเป็นอยู่ในธาตุในชั้นนี้ ไม่ใช่เป็นอยู่ที่ภูเขานี้นา ไม่ได้อยู่ในอากาศ ไม่ได้อยู่ที่ต้นไม้ มันอยู่ในบุคคลคนหนึ่ง ๆ สัตว์ตัวหนึ่ง ๆ นี้เท่านั้น กองทุกข์รวมแล้วมันอยู่ที่เรา เราจะไปคิดว่า “อยู่ที่นั่นจะดี อยู่ที่นี้จะดี” ถ้าธาตุชั้นนี้มันเป็นภัยอยู่แล้วหาอะไรดีไม่ได้ ถ้าจิตยังเป็นภัยอยู่แล้วหาอะไรสุขเจริญไม่ได้ ต้องแก้ไขที่นี้(จิต) ดับกันที่นี้ เอน้ำดับ ดับกันที่นี้ น้ำคือน้ำธรรม ดับลงที่นี้แล้วก็เย็น เย็นแล้วก็สบาย หายโศกเศร้า เลิกกันเสียที่การจับจองป่าช้า

นี่แหละพระพุทธเจ้าท่านสอนศาสนา สอนจนถึงที่นี้ การดำเนินที่จะให้มีความสุข ความสบาย ก็ให้ดำเนินไปตาม “สัมมาอาชีวะ” โดยสม่ำเสมอ ภายนอกภายใน

สัมมาอาชีวะภายใน ก็บำรุงเลี้ยงจิตของตนด้วยศีลด้วยธรรม อย่าเอายาพิษเข้ามา แผลเผาจิตใจ มีอารมณ์ที่ไม่พอใจเป็นต้น เข้ามารบกวนจิตใจ เผาผลนจิตใจให้เดือดร้อนขุ่นมัว ก็เป็นความชอบ ชอบ ชอบไปตามลำดับ จนกระทั่งจิตไปถึงความชอบธรรมโดยสมบูรณ์แล้วก็ผ่านไปได้นี้

การแสดง “สัมมาอาชีวะภายนอก” ไม่ค่อยมีเวลาเพียงพอ

เอาละ การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอยุติเพียงเท่านี้